

3. januar 1988

Måtte gå i mors sted som 12-årig

På Møllevej i Løvel bor guldbrudeparret Margrethe og Niels Christensen, som for godt en måned siden fejrede deres 50 års bryllupsdag og stadig ser på hinanden med skinnende øjne som et par attenårige nyforelskede.
Vores passiargæst, Margrethe Christensen, som i daglig tale lyder navnet Grethe, kom til verden torsdag den 16. januar i skudåret 1908 på gården Nederskov i Vrå, som datter af Anne Marie og Jens Chr. Nielsen. Hendes far var af alle kun kendt under navnet "Pejteren", der er et slægtsnavn, som kan føres helt tilbage til 1710, da en af grev Stenbocks soldater som krigsfange kom til Danmark og fik lov til at bosætte sig i Vammen.
Grethe Christensen, der er den ældste af den i sin tid så kendte Pejterens tre børn, fik ejendommen i Vrå tilskødet af sin far, inden hun for godt 50 år siden hentede sin Niels i Troelstrup efter et bekendtskab, som begyndte, da hun søndag før jul var i Viborg på juletur. Da han senere besøgte hende nede bag "Sjørl" (Sødal) skov, kunne han ikke finde hjem, men blev nede hos hende i Vrå, indtil de 32 år senere flyttede i villaen i Løvel.
Her på det nye års tredie dag fortalte hun skriveren af disse linier om sin barndom ved Rødsø og blandt andet om, hvordan det var som 12 årig at blive moderløs og træde i sin mors sted:
- Jeg er født i den nederste del af Vrå nede ved Rødsø. Vrå, som ligger mellem Rødding og Løvel, består af to dele, de fine store gårde, som ligger oppe ved vejen og var den fine del af landsbyen, mens de tre mindre gårde, der lå og stadig ligger nede ved søen, men som nu beboes af byboere, ikke var så fine.
Noget af det første, jeg mindes fra min tidlige barndom, var, når min bedstemor fra nabogården Fællesskov kom på besøg og fortalte om gamle dage. Hun kom så godt som hver dag på en lille visit for at se, hvordan hendes søn og svigerdatter samt deres børn havde det. Min to årige søster og jeg holdt gerne øje med, når hun var på vej og løb hende så imøde. Hendes besøg hørte til dagens bedste begivenhed og jeg husker, at da min søster Marie og jeg som tre og fem årige blev fotograferet af en omrejsende fotograf, tudede vi, fordi vi var bange for, at vores bedstemor skulle gå hjem, inden vi var færdige og kunne følge hende på vej.

Malkning
Ellers begyndte vi børn jo tidligt at deltage i ejendommens daglige arbejde og jeg begyndte allerede at lære at malke køerne, da jeg var seks år. Malkearbejdet var decideret kvindearbejde dengang og min far kunne således ikke malke og kunne ikke lære det, sagde han i hvert fald. Den dag i 1917, da min bror blev født, malkede jeg, der da var ti år, vore seks køer, for der var ingen andre til at gøre det.

Da jeg var 12 år, fik min mor den spanske syge og døde efter otte dages forløb. Det var en skrækkelig sygdom, som begyndte med, at hun fik ondt i halsen og det varede for længe, inden vi fik læge. Far skulle jo først helt til Løvel for at telefonere efter Skot-Hansen og derefter gik der en halv dag, inden han kom, idet han kørte fra hus til hus, da alle mennesker var syge.
Da alle var bange for at blive smittet, var det kun min faster på Fællesskov, der kom og så til mor og for ikke at bære smitten ind i sit eget hjem, skiftede hun tøj ude i tørvehuset, inden hun gik hjem. Da min mor skulle begraves, måtte hun på grund af smittefaren ikke komme ind i kirken, så kisten blev stillet på to bænke uden for på kirkegården, mens den kirkelige handling fandt sted. Ligfølget, som på den tid altid plejede at blive beværtet med såvel frokost som spisning, kom ikke ind i huset, men fik serveret vin og kage på gårdspladsen.
Jeg husker, at min far var meget bedrøvet over, at mors kiste ikke måtte komme ind i kirken, men sogneråd og menighedsråd turde ikke overtræde sikkerhedsforanstaltningerne. Folk var jo skrækslagne for at blive smittet af den frygtelige sygdom, som så mange døde af, men mærkelig nok var min mor den eneste i vores familie, der fik den.
Da jeg var den ældste af os piger, måtte jeg begynde at tage mig af husgerningen og overtage mors arbejde såvel inde som ude. Det var vel nok begrænset, hvor stor en 12 årigs kogekunst var i begyndelsen, men vi fik da mad hver dag. Det var jo mest grød, vælling, stegt flæsk, pandekager og grønkålssuppe samt fisk fra Rødsø, der hørte til ugens middage i mit hjem. Vi slagtede selv grise, ligesom vi også lavede pålæg, som blev røget i skorstenen.

Ålene
I mit hjem havde vi den skik, at såfremt der var frostvejr inden jul, så mandfolkene kunne komme på søen og stange ål, fik vi stegt ål som forret juleaften og som hovedret fik vi flæskesteg. Dengang holdt vi jo jul til helligtrekonger, hvor vi fik en særlig god aftensmad, der som regel bestod af grønlangkål og medisterpølse, en skik, som vi stadig holder i hævd. Min mand fylder nemlig år helligtrekongersdag og denne aften bliver juletræet tændt for sidste gang. Fra min barndom husker jeg forøvrigt en jul; hvor der var faldet så megen sne, at min far ikke kunne komme i skoven efter et grantræ. I stedet tog han derfor en fyrretop i diget, men det var vi børn meget utilfredse med, for vi syntes ikke, det var rigtig jul, når t der ikke var en duft af grantræ i stuen.
Vore nytårsaftener var altid meget livlige, men min far hadede, når unge mennesker og naboerne løb med vore redskaber, og jo mere ……. kaffekande, idet bortførelsen af Grethes kaffekande stod øverst på listen for nytårsløjerne i Vrå. Men det lykkedes dem nu aldrig at finde den.
Min far var meget gammeldags anlagt og som trækkraft brugte han i hele sin tid stude, som først blev skiftet ud, da Niels og jeg var blevet gift og havde overtaget ejendommen. Min far var også meget egensindig og derfor var der mange, der mente, at det aldrig ville gå med min far og min mand, ligesom nogle medlemmer af familien efter vielsen også udtalte, at Pejteren og hans svigersøn nok ikke kunne enes. Men far var da på aftægt hos os i over 12 år og det gik meget godt, for de ville det samme, men ikke altid på samme måde.
Inden Niels og jeg fandt hinanden, nåede jeg at have et par pladser og jeg var også på husholdningsskole i Ølgod. Den første gang, Niels og jeg så hinanden, var jeg på en tur til Viborg den sidste søndag inden jul for at se juleudstilling og gå i biografen, som den gang var skik for landboungdommen. Dette møde blev altså til 50 års ægteskab og de sidste 18 år har vi boet her i

Løvel.
Dengang vi solgte Nederskov i Vrå, var det som om, der gik noget i stykker inden i mig og jeg har ikke fløjtet eller sunget siden. Men skoleinspektøren (Jørgen Dalager) og lærerinden, - som nu har mit hjem, er dejlige mennesker og deres børn betragter os som deres bedsteforældre, så til bedre

mennesker kunne vi have overladt vort hjem i Vrå - slutter Grethe til Pejteren sine barndomserindringer og byder på nytårskaffe med julebag samt klejner som i min egen mors tid.

Næste gæst
Hendes mand gennem 50 år har under samtalen holdt tand for tunge og set med kærlige blikke på sin Grethe. Men nu supplerer han samtalen med, at hun har været ham en god og rar kone og at han aldrig har ladet hende være alene hjemme en eneste aften i deres lange ægteskab.
I næste uge har han lovet at fortælle om sine ungdomserindringer med videre, men først skal han have sin 88 års fødselsdag overstået og juletræet smidt på porten for denne gang.
Vejen Andersen

Viborg dagens Vogntog
En stor, smuk og afvekslende Kortege, der vakte megen Begejstring.
Margrethe Christensen i sit hjem i . Løvel. På væggen ses et maleri af hendes far, Pejteren, med sit studekøretøj.

Pederstrup kirkegård